

GREEN SPET ZAVRTEL LEWISOVE POGOJE

Lewis je predlagal, naj CIO stopi v ADF ali ADF v CIO

RUDARJI ZAHTEVAJO MIR

Washington, D. C., 27. jan. — John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA in vodja industrijskih unij CIO, je večeraj v svojem govoru pred delegati 35. redne konvencije U. M. W. A. ponovil mirovne pogoje, katere je dal Ameriški delavski federaciji na zadnji konferenci v Washingtonu. Lewis je povedal pogoje potem, ko je bilo predloženih pol tucata resolucij od rudarjev proti nadaljevanju konflikta z ADF. Predlagatelj resolucij zahtevajo mir med delavskimi unijami.

Lewis je rekel: "Vse unije CIO bi lahko vkorakale v Ameriško delavsko federacijo s 1. februarjem t. l., če bi bil sprejet naš predlog na zadnjem sestanku z zastopniki federacije. Takrat smo predlagali, da CIO stopi v ADF in zadnja naj izda čarterje našim unijam, vse podrobnosti naj se pa prepuste konvenciji, katero naj skliče ADF — ali pa naj ADF stopi v CIO in mi damo čarterje unijam federacije."

Lewis je nadaljeval, da ta pogoj še drži, toda neki član rudarske unije, "zelo reven, majhen človeček, ki vidi strahove ponoči in ki bo nosil posledice za svojo perfidnost," noče o tem nič slišati. To je Bill Green.

"Mi smo za mir," je rekel dalje Lewis. "Mi ne potrebujemo boja z organiziranimi delavci. CIO je bil formiran zato, da organizira neorganizirane, ne pa da reorganizira organizirane. Mi korakamo poleg ADF in na vsej črti damo priložnost ADF, da gre z nami in pobere v svoje vrste mesarje, peke in svečarje; mi jim držimo svečo in odganjamo veter od njih. Kaj več še hočejo?" — Lewis je poudaril, da ADF ima mir, kadar ga hoče, kajti mirovni pogoji CIO so vedno na misli.

Miami, Florida, 27. jan. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je sinoči odgovoril Lewisu, čim je prečital njegovo izjavo na rudarski konvenciji v Washingtonu.

"To niso novi pogoji. To je ista stara reč, ki ne zaslepi nikogar," je rekel Green. "Mi smo povabili CIO, naj stopi v federacijo, glede koncesij bomo pa govorili na konvenciji, toda Lewis je zavrzel ta predlog. Mi smo kasneje zavrgli njegov načrt, ker smo videli, da ne prinaša miru, pač pa prenaša nov boj od zunaj naše organizacije prav v sredo organizacije. Ta naš ugovor drži še danes."

Green je izrazil upanje, da se mirovna pogajanja s CIO čim prej obnovijo. On upa, da David Dubinsky, vodja unije oblačilnih delavcev, odpre vrata novim razgovorom. Dubinsky je poštenjak, ki je pravilno pojasnil, zakaj ni še miru med CIO in ADF.

Washington, D. C., 27. jan. — Philip Murray, ki je desna roka Lewisa pri organiziranju unij CIO, je večeraj povedal na konvenciji rudarjev, da CIO se ne bo podal ADF.

(Green je izjavil na seji eksekutive ADF v Miami, Fla., da sta Murray in Dubinsky sprejela njegov načrt na zadnji mirovni konferenci, ampak Lewis ga je vetiral.)

Murray je rekel, da je federacija kriva poloma pogajanj, ker je dala svojim mirovnim delegatom premalo moči. CIO (Dalje na 2. strani)

Italija še ni pomirila Abesinije

Sest tisoč italijanskih vojakov padlo v bitkah z domačini

London, 27. jan. — Abesinsko poslanstvo je večeraj objavilo poročilo, v katerem pravi, da je bilo 5993 italijanskih in eritrejskih vojakov ubitih v spopadih z domačini v severnem in severozapadnem delu Abesinije v zadnjih dveh mesecih. Abesinske izgube v teh spopadih so bile prav tako velike. V bitkah je izgubilo življenje tudi šestnajst italijanskih častnikov.

Poslanstvo, ki predstavlja vlado izgnanega abesinskega cesarja Haile Selasija, pravi, da se odpor proti italijanski oboroženi sili v Abesiniji nadaljuje. Nedavno so trije bataljoni Eritrejev deszertirali iz italijanske armade, domačinske čete pa so zaslele 43 italijanskih tovornih avtov, veliko število strojin, pušk, topov in streliva. Domačini v Debra Markosu, provinca Gojam, so nedavno ubili 18 italijanskih vojakov in častnikov, nakar je poveljništvo italijanske armade v Addis Ababi poslalo v provinco letalce, ki napadajo z bombami naselbine domačinov.

Velika ofenziva španskih lojalistov

Napadli so fašistične pozicije južno od Zaragoze

Hendaye, Francija, 27. jan. — Španske ljudske čete so danes presenetile fašiste z novo ofenzivo, ki je naperjena proti Villanuevi del Huervy, 75 milj južno od mesta Zaragoze.

Zaragoza je važna fašistična postojanka, ki je v fašističnih rokah že od začetka civilne vojne; tam je zbirališče fašističnih čet za napade v okoliših Teruela.

Nova napetost med Ameriko in Japonsko

Washington, D. C., 27. jan. — Te dni se je izvedelo, da prihaja nova kriza med Združenimi državami in Japonsko zaradi neprestanih napadov na Američane in ameriško lastnino na Kitajskem. Na vsak protest ameriške vlade pride iz Tokija nova obljuba, da se prestopki ne bodo več ponovili, a vse nič ne pomaga. Ameriška vlada se baričarja, glede koncesij bomo pa govorili na konvenciji, toda Lewis je zavrzel ta predlog. Mi smo kasneje zavrgli njegov načrt, ker smo videli, da ne prinaša miru, pač pa prenaša nov boj od zunaj naše organizacije prav v sredo organizacije. Ta naš ugovor drži še danes."

Visoki stroški obstrukcije v kongresu

Washington, D. C. — Stroški obstrukcije, ki jo vodi skupina senatorjev iz južnih držav proti antilaskem osnutku, znašajo čez \$160.000. To trdi Splošna zveza za napredek zamorskega ljudstva. Povprečni stroški so \$9000 na dan. Ta organizacija pravi, da ima protilaskarski načrt dovolj podpore in da bo sprejet.

Vojna med coloradskimi zdravniki

Greely, Colo. — Med zdravniški v tem kraju je zadržala večja vojna, ko je zdravniška zveza okraja Weld suspendirala sedem zdravnikov, ko so naznanili, da so pripravljeno zdraviti paciente proti letnemu plačilu neke vsote. Proti temu zdravniškemu varovanju v malem pa je zarohnela zdravniška zveza, češ, da diši po — "socializmu".

JAPONSKA NAME-RAVA PODRŽAVITI ELEKTRARNE

Kitajci uničili večje število japonskih letal

PREBIVALCI V NANKINGU STRADAJO

Tokio, 27. jan. — Vladni načrt, da pridejo vse elektrarne, v katerih je investiran tudi ameriški kapital, pod državno kontrolo, je izzval ostro debato v parlamentu med zagovorniki in nasprotniki načrta. Govorniki v nižji zbornici so poudarjali, da ne verjamejo, da bi mogla vlada uspešno operirati elektrarne in v slučaju podržavljenja bi krhla tudi pravice privatne lastnine.

Debata se je pričela, ko je vlada predložila načrt o državni kontroli in upravljanju industrije električne sile. Načrt je zagovarjal Ryutaro Nagaj, ministar komunikacij. Njegov argument je bil, da je podržavljenje elektrarn nujna potreba v interesu narodne obrambe kakor tudi v interesu stabilizacije življenjskih pogojev japonskega ljudstva. Ako bo industrija služila le privatnim kompanijam, katerim gre le za grmanjenje profitov, ne more ustrezati zahtevam v vojnem času. Minister je dejal, da bo vlada dala garancijo interesom, ki so vložili denar v japonske elektrarne, glede plačevanja glavnice in obresti.

Ryuhei Učida, vodja večinske stranke, je pobijal načrt in svaril vlado pred podržavljenjem elektrarn sedaj, ko se je Japonska zapletla v konflikt s Kitajsko. Vlada le podžiga notranje trenje, ker je porinila to sporno zadevo na površje.

Sanghaj, 27. jan. — Kitajski letalci so bili večeraj aktivni na dveh frontah. Tucet kitajskih letal je napadlo Nanking in razbilo 12 do 20 japonskih letal. Neka bomba je zanelata tudi japonsko gasolinsko postajo. Istovčasno so kitajski letalci obstrleljvali japonske čete, ki so skušale prekoračiti reko Jangtse pri Wuhuju.

Kitajci so priznali, da so japonske topniške baterije poškočevale eno letalo, ki se je moralo spustiti na tla v Ankingu, glavnemu mestu province Anhvej. Japonci trdijo, da so sestrelili dve kitajski bombni letala.

Mednarodni odbor, ki upravlja varnostno cono v Nankingu, je naznanil, da proti 250.000 kitajskim beguncem, ki se nahajajo v tej coni, lakota. Dovož živil so onemogočile japonske čete, ki stražijo vse ceste. Med begunci se širijo tudi bolezni.

Fašistični letalci napadli Valencijo

Bombe ubile 125 oseb, med temi kapitana angleškega parnika

Madrid, 27. jan. — Uradna vest španske vlade se glasi, da je bilo 125 oseb ubitih in 208 ranjenih v večerajšnjem napadu fašističnih letalcev na Valencijo. Med ubitimi je tudi kapitan angleškega parnika Dover Abbey.

Po bombnem napadu na pristanišče so letalci pričeli metati bombe na glavni del mesta, kjer je bilo zbranih dosti ljudi. Bombe so porušile več poslopj. Ostre bitke med fašisti in lojalisti so v teku na severni strani Teruela, strateškega mesta v vzhodni Španiji. Vlada poroča, da so njene čete zasledile nove pozicije ob cesti, ki vodi iz Teruela v Saragozo.

Domače vesti

Član v bolnišnici Detroit, Mich. — V bolnišnici Herman Kefer Hospital se nahaja Anton Bartel, član društva 518 SNPJ. Če kateri želi, ga lahko obišče. Zelja je, da čim prej okreva.

Poroka

La Salle, Ill. — Tu sta se poročila August Kramer iz Cicera in Ann Mauser iz La Salle. Zenin je član društva Pioneer No. 559 SNPJ v Chicagu, nevesta je pa aktivna članica pevškega društva Soča v La Sallu. Obilo sreče!

Novica iz Minnesote

V Evelethu je umrla žena Franka Drobniča, stara 48 let. — V Keewatnu se je izgubil fant, sin Johna Prebaniča. Mesec dni ga že iščejo, a vse zaman. Izginil je 24. decembra.

Dve rojakini umrli

Joliet. — Zadnje dni je umrla Uršula Vesel, vdova, stara 57 let. Zapuška štiri sinove in tri hčere. — Dalje je umrla Katarina Škof, tudi vdova, ki zapušča dva sinova in dve hčeri.

Calumetске vesti

Calumet, Mich. — Zadnje dni je v Swedetownu umrl 74-letni Math Gaiser, star naseljenec, ki je bil več let v Alaski. Tu zapušča dve sestri. — Zadnji teden je na Centennial Heightu umrla 75-letna Neža Rakar, ki je tu bivala 30 let. — Zapuška dva sinova.

Dva nova grobova v Penni

Farrell-Sharon, Pa. — V ubožnici je umrl rojak Frank Zelenikar iz Iške vasi pri Igu, ki je v Ameriki bival okrog 40 let in zadnje čase ni bil pri nobenem podpornem društvu. — Nagle smrti valed arčne hibe je umrla Mary Vodenčar, ki zapušča moža in tri nedoraste otroke.

Velika letalska razstava v Chicagu

Chicago, 27. jan. — Jutri se prične v Mednarodnem amfiteatru v klavniškem okraju velika razstava letal in najmodernejših letalske opreme. Razstava, ki bo trajala do 6. februarja, bo nudila gledalcu najmanj 75 letal najmodernejšega tipa. Tudi federalna vlada bo razstavila svoja bojna letala.

Poštna zveza Rusije z Japonci pretrgana

Začetek sovjetskih represalij

Moskva, 27. jan. — Sovjetska vlada je večeraj pretrgala poštno zvezo z Japonsko v represalijah zaradi zaplembe ruskega poštne letala, ki je pristalo v Mandžukiju. Sovjeti so obvestili mednarodno pošto unijo, da bodo ustavljene vse pošiljke na Japonsko in prav tako ne bo več sprejeta nobena pošiljka iz Japonske. Naredba je začasna in se lahko vsak čas preklic.

Japonci so zaplenili sovjetsko pošto letalo 19. decembra, ko je moralo pristati na tleh bivše Mandžurije. Letalo je iz Habarovska v Vladivostok in nosilo je dva moža in 11.000 kosov pošte. Vsa ta tovor in oba Rusa se še nahajata v Mandžuriji in vsi protesti iz Moskve niso nič zalegli.

Krojaška unija zgradi sanatorij

New York. — Krojaška unija International Ladies Garment Workers bo v Duarteju, Cal., v kratkem pričela graditi večji sanatorij za svoje tuberkulozne člane. Sanatorij bo posvečen pokojnemu Morrisu Hillquitu, ki je sam jodlegel jetiki. David Dubinsky, predsednik unije, je bil kontrakt že oddan.

RUMUNJA POUŠČA V GONJI PROTI ŽIDOM

Apel židovskega kongresa pred Ligo narodov

SPORAZUM MED FRANCIJO IN TURCIJO

Zeneva, 27. jan. — Istrate Micescu, rumunski zunanji ministar, je večeraj namignil, da bo vlada premierja Oktavijana Goce, odnehala v gonji proti židom. Zadevno zagotovilo je Micescu dal angleškemu zunanjemu ministru Edenu in francoškemu zunanjemu ministru Delbosu, kar pomeni, da ta problem ne bo delal velikih pregiaev svetu Lige narodov.

Eden in Delbos se trudita, da dosežeta sporazum z rumunsko vlado, ki naj bi ustavil agresivno kampanjo proti židom. Svet židovskega kongresa je apeliral na Ligo narodov, naj reši vprašanje pravic rumunskih židov na podlagi pakta o narodnostnih manjšinah.

Zenevski krogi pravijo, da je prišlo do sporazuma med Turčijo in Francijo glede prvih volitev v državi Alexandretti, ki je dobila avtonomijo preteklo leto. Francija, ki je imela mandat nad to državo, je pristala na zahtevo Turčije glede izpremembe volilne procedure.

Glede vprašanja izvajanja sankcij se delegatje ne vno sedinili. Načrt Anglije in Francije je, da šestnajsti člen Zenevske pogodbe, ki govori o sankcijah, ostane v veljavi, toda male državnice naj imajo pristo roko in same odločajo glede izvajanja sankcij.

Eksplozija granat v predmestju Pariza

Stirina jet oseb ubitih in deset ranjenih

Paris, 27. jan. — Ročne granate, katere so avtoritete konfiscirale in katere so vozili na dveh tovornih avtih, so večeraj eksplodirale v Villejuifu, pariškem predmestju. Stirina jet oseb je bilo ubitih in deset ranjenih.

Andre Kling, direktor mestnega protihitnega laboratorija, je izjavil, da je "nerodnost odgovorna za eksplozijo." Med žrtvami je bilo pet vojakov, trije kemiki, dva policijska inšpektorja, trije uslužbenci v laboratoriju in eden šofer.

Unija zmagala pri volitvah

Philadelphia, Pa. — Krajevna unija sladkornih delavcev, včlanjena v Ameriški delavski federaciji, je zmagala pri volitvah v tovarni Franklin Sugar Refining Co. in tako postala predstavnica vseh delavcev pri kolektivnih pogajanjih. Volitve je odredilo federalno delavsko razsodišče po teden dni trajajoči stavki. Unija je dobila veliko večino, čeprav je kompanija trdila, da so zunanji agitatorji provocirali stavko in da se delavci ne zanimajo za unijo.

rekel, da je tuberkuloza zopet na podvigu med krojaškimi delavci. Velika porast unije v zadnjih letih pa omogoča gradnjo sanatorija, za katerega je bil kontrakt že oddan.

Nemški katoliki se ne udeležijo kongresa

Potniški biro omenja finančne poteškoče

Budimpešta, Ogrska, 27. jan. — Nemški katoliki se ne bodo udeležili evharističnega kongresa, ki se prične v maju v Budimpešti, se glasi uradno naznanilo. Ker ima Ogrska veliko število katolikov, je naznanilo povzročilo razburjenje. Pričakovani so, da bo najmanj 2500 nemških romarjev prišlo v Budimpešto. Nekateri krogi pravijo, da bo to neugodno vplivalo na odnose med Ogrsko in Nemčijo.

Berlin, 27. jan. — Potniški biro, ki je vodil priprave glede odhoda nemških katolikov v Budimpešto, da se udeležijo evharističnega kongresa, je izjavil, da je naletel na poteškoče pri avtoritetah. Romarji ne morejo dobiti ogrskega denarja zaradi strogih finančnih zakonov, ki omejuje denarne vsote, katere nemški potniki lahko vzamejo s seboj, kadar odhajajo v drugo državo.

Organiziranje slammnikaric v Chicagu

Unija apelira na Cikanke, da se ji pridružijo

Chicago. — Slammnikarska unija je pričela s intenzivno kampanjo za organiziranje slammnikaric, ki delajo v tovarnah na zapadni strani. V ta namen je prišla iz Californije splošna organizatorica Carmen Lucia, ki je v San Franciscu organizirala ne le slammnikarsko industrijo, marveč tudi dekleta po trgovinah.

V Chicagu so za unijo najbolj trd oreh tri velike tovarne na zapadni strani, v katerih dela tudi veliko Slovencev. Plače v teh tovarnah so veliko slabše kakor pa v organiziranih delavnicah v "looppu" in tudi delovnik je daljši. Delovnik v unijskih tovarnah je 35 ur na teden, v neunijskih pa 40 in ob višku sezoni 48 ur, toda slammnikarice ne prejmejo nobene plače za nadurno delo. Sezona v neunijskih tovarnah je navadno daljša kakor pa v "looppu", toda neorganizirane delavke kljub daljši sezoni in daljšemu delovniku zaslužijo manj kakor organizirane.

Unija se je zdaj ponovno zavzela za organiziranje teh tovarn in apelira na vse delavke, da se ji pridružijo. Organizatorica Lucia pravi, da ne bo prenehala s kampanjo, dokler ne bodo vse tovarne organizirane, apelira pa za kooperacijo na vse delavke. Mednarodna unija je tudi pristala, da bodo delavke na zapadni strani dobile svojo lokalno unijo kakor hitro bodo organizirane te tovarne. Imele bodo svojo avtonomijo in svoje uradnike ali uradnice. Več informacij lahko dobite, ako pokličete po telefonu: Dearborn 1663, ali pa v uradu unije. Slovence lahko dosti pripomorejo do hitre organizacije, ako se zavzamejo za unijo in pomagajo pritegniti vanjo tudi druge delavke.

Unija je zdaj ponovno zavzela za organiziranje teh tovarn in apelira na vse delavke, da se ji pridružijo. Organizatorica Lucia pravi, da ne bo prenehala s kampanjo, dokler ne bodo vse tovarne organizirane, apelira pa za kooperacijo na vse delavke. Mednarodna unija je tudi pristala, da bodo delavke na zapadni strani dobile svojo lokalno unijo kakor hitro bodo organizirane te tovarne. Imele bodo svojo avtonomijo in svoje uradnike ali uradnice. Več informacij lahko dobite, ako pokličete po telefonu: Dearborn 1663, ali pa v uradu unije. Slovence lahko dosti pripomorejo do hitre organizacije, ako se zavzamejo za unijo in pomagajo pritegniti vanjo tudi druge delavke.

Gozdarski delavci se pridružili uniji CIO

Cullman, Ala. — Okrog 1500 gozdarjev se je pridružilo uniji lesnih delavcev, ki je včlanjena v Odboru za industrijsko organizacijo, po izjavi B. T. Garnerja, pokrajinskega direktorja CIO. Garner in Yelverton Cowherd, organizator CIO, sta bila ugrabljena pred nekaj tedni, ko sta skušala organizirati delavce v Laurelu, Miss. (Dalje na 2. strani)

ČIKAŠKO DELAVSTVO V POLITIČNI AKCIJI

Konvencija delavske stranke in nestrankarske lige

POLITIČNE SMERNICE ZACRTANE

Chicago. — Ob koncu zadnje tedna je bilo v Chicagu dvoje delavskih političnih zborovanj, konferenca Delavske ne-strankarske lige in konvencija delavske stranke za okraj Cook. Na obeh je bilo delavstvo dobro zastopano in na obeh je bilo razvidno, da se je delavstvo pričelo politično prebujati.

Konvencija delavske stranke je pokazala večjo trdnost gibanja za neodvisno delavsko politično akcijo kakor pa na prešlih dveh letnih konvencijah. Zastopniki je bilo 73 organizacij po 192 zastopnikih. Približno enaka reprezentacija je bila tudi na konferenci delavske ne-strankarske lige. Na konvenciji delavske stranke so prevladovali unije, med katerimi je bilo 24 trajanih unij ADF, 17 unij CIO in nekaj neodvisnih — izključitelj. Okrog 30 je bilo strankinskih klubov, delavskih podpornih društev in drugih delavskih skupin. Izmed čikaških društev SNPJ sta imeli delegate društvo Pionir 559 in Narodni Vitezji št. 39, Slavija pa je imela opazovalce.

Na priporočilo eksekutive stranke je konvencija sklenila: 1), da se radi velikih legalnih ovir, ki so naperjene proti novim strankam, ne bo udeležila prihodnjih okrajnih volitev v svojo listo, za katero bi bilo potrebno dobiti okrog 100.000 veljavni podpisov za nominiranje; 2), da priporoča eksekutivi državne delavske stranke, naj se konvencija za nominiranje državne liste vrši v aprilu po primarnih volitvah; 3) naj stranka koncentriira svoje volilne aktivnosti na državno listo in na posamezne poslanske in kongresne distrikte, v katerih je možnost za dovoljen rezultat.

Zaključeno je bilo tudi, naj stranka sodeluje v delavsko politično ligo kolikor ji to dopuščajo smernice popolne neodvisne politične akcije, to je, ako li-ga nominira kandidate na neodvisnem tiketu, jih lahko podpira, ne pa v okviru demokratske ali republikanske stranke. Na drugi strani je tudi konferenca delavske ne-strankarske lige sprejela zaključek za čim boljše sodelovanje z delavsko stranko in je pripravljena podpirati njene kandidate v vseh distriktih, kjer ne bo imela svojih. Glede tega se bosta posevetovali eksekutivi obeh skupin. Možnost obstoji, ako se bo delavska ne-strankarska liga opekla pri prihodnjih primarnih volitvah v okviru starih strank, kar se najbrže zgodi, da se bo združila z delavsko stranko.

Konvencija je sprejela tudi več resolucij glede delavskih zahtev in političnih vprašanj. Moralno je podprla španske lojaliste v boju proti fašizmu, glede vojne in priprav za vojno pa je zavzela stališče stališče kakor jeklarska, avtna in farmarska unija: proti oboroževanju — denar naj vlada obrne za podpiranje brezposelnih in gradnjo delavskih stanovanj — za od-poklic vojaštva s Kitajske, za bojkot japonskega blaga in za Ludlowov ustavni amendment. Precej dolga debata se je razvila glede Ludlowovega amandamenta za vojni referendum, kateri točki je nasprotovala komunistična delegacija, češ, da ta amandment podpirajo fašisti in naciji in je argumentirala proti vezanju rok predsedniku Rooseveltu pri vodstvu zunanje poli-tike. (Dalje na 2. strani)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE ZEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Srednja šola (Ivan Černe) in Kansas
\$4.00 na leto, \$1.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; in Chicago
in Ohio \$7.50 na leto, \$2.75 na pol leta; in tuzemstvu
\$2.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$4.00 per year, Chicago and Ohio \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Gene glaslov po dopisih.—Kljubito glaslov je namenjenih
glaslovanju in ne vrstijo. Redovito literarno vsebino (arhiv, po-
stila, drame, pesni itd.) se vrzajo podlistatelje in v službo,
če je prideli postilno.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communi-
cations and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vse, kar ima slika s listom
PROSVETA
2407-55 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Zmaga rudarjev na železnem okrožju

Buhl, Minn.—Duluthski tednik Midwest Labor je prinesel vest, da se je Oliver Iron Mining Co. morala podati pritisku unije in pa akciji National Labor Boarda in sprejeti nazaj 66 rudarjev, ki so bili na črni listi. Dati jim je morala prejšnje delo vključevši vse privilegije in strojne pravice, zraven pa jim bo morala plačati v zaostalih mesecih vsoto \$33,000.

Tista družba je last mogočne korporacije U. S. Steel, ki je znana po svojem črnolistanju delavcev, po svojem špijonstvu in sistemu in svojih kompanijskih unijah. Še večjega pomena kot zmaga posameznih rudarjev je dejstvo, da je ta zakrknjena družba pristala na zahtevo N.L.B., da bo nabila napise na vidnih prostorih v svojih majnah, da se ne bo upirala niti vmešavala ali ovirala delavcev pri njihovi organizaciji.

Omenjeni rudarji so bili odlovljeni, ko je družba zaprla svoj rov Spruce v Evelethu in rov Mountain v Virginiji, v času, ko je bilo organiziranje delavcev po rudarski uniji Mine, Mill and Smelter in Brotherhood of Locomotive Firemen and Enginemen proti kompaniji na svojem višku. Ko pa so se rovi spet odprli, so bili brez mala val aktivni unijaki rudarji na črni listi in brez dela. Sedaj se je družba morala podati. Ako se omenjenih 66 rudarjev ne vrne na delo, bodo prejeli \$66,000 namesto \$33,000, toda unijaki vodje jim svetujejo, naj se vrnejo na delo in naj izpremenijo svojo zmago v zmago vseh rudarjev pri Oliver Co. s tem, da bodo organizirali močno unijo.

Unija je vložila pritožbo proti kompaniji pri N.L.B. preteklega septembra in sedaj je prišla zmaga. Max Martz st.

Račun brez krčmarja

Sharon, Pa.—Z zanimanjem sem prečital potopis Jožeta Spendala, ki se je nanašal na njegovo in njegove žene potovanje s Fordko iz Clevelanda v daljno Californijo. Prepotovala sta vso to dolgo pot s Fordko in srečno prišla do "Big Tonya" brez vsake nezgode. Fordka je tako vozila, kakor sta sama hotela. Med potjo sta obiskala znanca v raznih naselbinah in mestih, končno pa sta se srečala s medvedom, ki jima je prišel k avtu želez dobro srečo na poti v Yellowstone National parku. Ko sem zadnjič omenil, da se nameravam podati na romanje v Colorado prihodnje poletje z ženo, ako mi kaj ne vnesse, sem nameraval Spendala naprositi, da mi posodi svojo Fordko, ki je že tako lepo naučena, da se zna izogibati nesrečam in ve za vse ovinke. Kakor pa izgleda, bom najbrj moral vse preklicati. Kdor dela račun brez krčmarja, mu rado vnesse, tako bo menda tudi meni. Z mnogimi drugimi sem si seveda tudi sam želel obilo sreče v novem letu, pa je vzile temu že začetek dokaj od muh. Delamo namreč le po tri dni v tednu, vrhu tega pa me je zadela še nesreča.

Dne 4. januarja popoldne je deževalo, potem pa snežilo in zvečer je pomrznilo. Doma sva bila sama z ženo, nato pride v vas najina hči s svojo hčerko, najino vnukinjo. Žena oziroma stara mati se je igrala z otrokom. Bilo je že devet zvečer. Na porču v ozadju so se pojavile mačke, ki so pričele s svojo divjo muziko. Žena jih je prepadla, nato pa so se mačke preselile na porč v ospredju hiše, kjer so nadaljevale s svojim mačjim koncertom. Hči je dejala materi, naj pogleda, kako je ena mačka črna. Napol sem dremal in dejal, naj pustijo mačke početi pri miru. Žena odpre vrata, da prepodi mačjo zalego, nakar nekaj zaropče. Mišlil sem si, zdaj je pa mačji zarod vendarle ugnan. Kmalu se oglasil hči in me kliče, naj grem pomagat. Šel sem in videl, da je hči mater vzdigovala. Hitro sem pomagal in vprašal, kaj je. Žena je jamarala, da jo boli desna roka. Brj smo poklicali zdravnik, ki je ugotovil, da se je roka nad zapetjem tlomila.

Koko je obvezal in jo dal v železne palčice, katere mora nositi šest tednov, predno pa bo roka za kako rabo bo vzelo tri mesece. Tako, vidite, so bile nadležne mačke vzrok tej nesreči. Ako ne bo prej boljše, so mačke tudi prekrižale najino romanje v Pueblo, Colorado.

Nekdo je opomnil Prosvetinega "očeta" Zidanška, kaj bo s svojo dušo po smrti. Pa ga je začelo skrbeti, toda ne dolgo, kajti hitro se je spomnil, da svoji duši lahko nudi dovolj prostora poleg sebe v grobu, da ne bodo drugi imeli sitnosti z njo. To je vplivalo tudi na druge in menda tudi na Barbiča. Pravi, da je najboljšje, da se napravi glede tega nekaka oporoka, da ne bodo po smrti vlačili duše sem in tja. Tudi se bojim, da se pripeti kakšna nesreča, kajti prav lahko se zgodi, da jo bi duša ucvrla skozi zadnja vrata in potem je ne bi nihče hotel. Da, vse je lahko mogoče.

Ko sem se lani mudil v Ponovi vasi na Dolenjskem, je rekel nekak Tone: "Stric, tu boste spali, postelja ni ena najboljših, v plevnico pa smo nađevali najboljših plev, da bo bolj mehko." Tisto sobo imenujejo "štibe". Iz veže se gre na eni strani v "hiso", na drugi pa v "štibelc". V sobi je bila majhna pečica v kotu in skrinjica, v kateri je menda "mir in sprava." Vrata v "štibelc" so širša kot so visoka. Parkrat sem butnil z glavo ob rob vrh vrat, da se je kar posvatiilo. Nečaku sem dejal, da bi bilo treba to malo popraviti. Objubil je, da bo, ko bom prihodnjič prišel na obisk iz Amerike. Tisti "štibe" ima samo eno okno, ki je bilo le nalahno pritrjeno. Okrog hiše raste vinska trta, tako da je domala vsa hiša vanjo zavita. Lanako poletje je trta zelo dobro obrodila. Nečak Tone se je jezil, da mu nekdo še zeleno grozdje krađe, izkazalo pa se je drugače.

Nekega večera okrog desetih, ko smo moški že zdehali, je šla gospodinja v mojo sobo pogledat, če je vse v redu, pa je nekaj švignilo po sobi. Brj je odskočila in povedala. Ugotovili smo, da je gotovo podgana. Meni so namreč donasali iz vseh strani krače, kakor sv. Antonu Kračarju, dalje klobase in druge dobrote, vse skupaj pa sem skladal na tisto peč v kotu. Ko je podgana zobala grozdje, ji je zadisala slanina in si je hotela nekoliko osladiti z njo svoj gobček. Bilo tako ali tako, mi trije smo se oborožili in hajd v "štibelc." Tone je najprej z žebli zabil okno. V tistem hipu se je res podgana zalezla v okno, a bilo je prepozno. Začel se je lov. Gospodinja je imela v roki trako, Tone palco, jaz pa "šlapo." Ta podganji lov je bil neuspešen, kajti spretna stvarca se je umikala na vse načine. Domov je prišel Jaka in tudi on je stopil v akcijo, da pomaga ugnati podgano. Živalca pa se je skrila v šep moje prazninice obleke, tako da je nisimo mogli takoj istakniti. Slednjič smo je izgnali na prosto in Jaka ji je dal veta z enim samim udarcem z nekim predmetom, da je reva na mestu omedlela. Gledali smo jo in modrovali, češ: sedaj ne boš več grozdja žrla in po "štibelcu" slanino krađla. V tistem hipu pa se je podgana okrajšila in sssmuk spet pod omaro. Ker pa ji je Jaka z udarcem ošepal nogo, ni mogla več daleč in smrtna kažen jo je doletela kar na mestu.

Ko sem šel nekega poznega večera k počitku, sem si mislil, kje neki je ostal podganji zarod. Kmalu potem sem slišal nekaj ropot po sobi. Aha, sem ugotovil, je že druga podgana pri slini. Naglo sem zapri okno in poklical ostale člane družine, ki so prišli, da pomagajo ugnat nadležnico. Vse naše iskanje je bilo zaman. Tone pa je dejal: "Stric, vam se je sanjalo!" Razume se, da sem bil v zadregi, ker sem jih zaman zdrnil iz spanja. Vse kakor tudi podgane ljubijo trtni sadeži, še bolj pa dišeče krače. Potem sem gospodinjini rekel, naj pokuha vso slanino, da ne bo vade v mojem "štibelcu".

Anton Valentinčič, 262.

Poročilo in vabilo
Cleveland, Ohio.—Seja slovenske grupe Fisher Body, Local 31, 45, se bo vršila dne 29. januarja v Slov. delavskem domu na Waterloo rd. ob 1. popoldne. Ta seja bo zelo važnega pomena zlasti zato, ker se bo razdelil članom seznam imen, katera naj bi se nominirala na glavni seji lokalca 45. Potrebno je, da si izvolimo boljše urednike za leto 1938. Predsednik Louis F. Spisak je povabil, da poseti našo sejo in objavlja je, da gotovo pride. Priredje se vam nudi prilika, da si izboljšamo stanje pri našem lokalcu. Izvolimo boljše moči, ki bodo v resnici delovale v korist delavstva. Ne izgovarjajte se, da niste imeli časa, kot se to navadno godi. V tovarni Fisher Body dela okrog 1600 Slovencev in 50 vsi člani unije. Koliko od teh pride na sejo slovenske grupe? Železo je treba kovati, kadar je vroče in razbeljeno; mrzlo železo se ne bo vilo po tvoji volji, če se tako po njem razbijáš. Zavednost daje silil pomen!

Ne vem kolikim Slovincem je znano, da se vrajijo seje brezposelnih vsako sredo točno ob 1. popoldne v starem poštnem poslopu na E. 147th st. in St. Clair ave. Prosim, da posetite te seje v obilnem številu. Imamo odbor, ki skrbi, da brezposelni dobijo prvo pomoč, predno dobijo javno podporo. Kajti čakati je treba skoro 3 tedne, predno pridejo podporne nakaznice. Seveda, lokalci 45 nudi pomoč le članom in tistim, ki so v resnici potrebni. Vsi tisti, ki ne morete dobiti javne podpore, se oglašite v unijanskem uradu na Coit rd. Tam bo član slovenske grupe, ki mu boste raztolmačili v slovenski česa potrebujete.

Zadnja veselica, ki se je vršila dne 18. dec. 1937, ni bila tak uspeh kakor smo pričakovali. Naš namen je bil, pomagati revnim družinam za božične praznike. Obisk te veselice je bil tako slab, da ni bilo mogoče pomagati niti eni družini. Dohodki te veselice so znašali \$258.33, stroški \$232.73, čisti preostanek pa \$26.60. Odbor se najlepše zahvaljuje vsem, ki so pomagali in storili vse najboljšje, da bi veselica uspela. Najlepša hvala gospodični Artelj za spremljevanje na glasovir in gospodični Pelan za krasno petje. Ob priliki vama vrnem. Ključice, ki so prodajale nageljne, so bile izvrstne. Niti eden jim ni ušel, da ne bi kupil nagelja. Hvala!

Sedaj si pa malo ogledimo okoli tovarne Fisher Body. Ze zopet vse tiho, kakor v grobu. Vse verige in stroji počivajo do 31. jan. Okrog 3000 delavcev, ki so delali, bo zopet poklicanih nazaj s 1. feb. Kaj pa bo z ostalimi 2000 delavci?

Collinwoodska trgovina in hišni posestniki nosijo težko breme na svojih ramah. Kdaj bo tega konec? Čudno se mi vidi, da mali trgovci in hišni posestniki ne dvignejo svojega glasu in protestirata proti mestni zbornici in kongresu. Ni dolžnost samo delavca, da se poganja za boljše obstoj, temveč je tudi malega trgovca. Če se boata delavec in trgovec borila skupaj, bosta enkrat dosegla kar želita že toliko let. Tako ne more iti dalje. Ako se hitro ne ukrene kakšna izboljšava za delavca, bo moral mali trgovec zapreti vrata svoje trgovine in stopiti v vrsto stradalajočih delavcev. Priporočam Slovincem, da ne kupujejo svojih potrebščin v verižnih trgovinah. Verižne trgovine so sestree milijonarskih mogotev. Z vsakim dolarjem, ki ga nesete v verižne trgovine, vzamete štrucu kruha svojemu otroku iz ust. Ne mislim, da vsi Slovinci kupujejo v teh trgovinah, ampak tisti, ki ste odjemalci teh trgovin, prenehajte! Zakaj naj bi bili mali trgovci dober samo v sili? Naš trgovec ti bo pomagal kadar si brezposelen ali v kaki drugi stiski, ako si njegov reden odjemalec.

Anna Urban, tajnica.

Zaključek obravnave

Girard, O.—Dne 22. januarja je youngstonski list Vindicator prinesel vest, da je bil Gus Hall, ki je bil obdožen bombnega napada v lanskim jeklaraki stavki CIO, spoznan krivim in mora plačati \$500 kazni. Hall je priznal, da je bil zapleten v uničenje tuje lastnine. Z njim vred

je bilo obtoženih še dvanajst drugih. Tožilec P. J. Reagan je dejal, da so bile priče "dvomljive" in dokazi pomankljivi, zato mu je sodnik prisodil "manjšo" kazen. Hall je bil vodja stavke v warrenskem okrožju in je po eksploziji izginil. Policija je v glavnem stanu stavkarjev dobila količino eksploziv. Hall se je tri dni pozneje vrnil in bil postavljen pod 10 tisoč varščine. Pet soudelezencev je bilo kaznovanih z zapornim in pet z denarnim kaznijo \$300 vsak, med katerimi je tudi Mike Spelich. Hall je bil obtožen kot vodja teroristične grupe. V eksploziji ni bil nihče ranjen. Tako piše omenjeni list. John Bogatay, 49.

O tem in onem

Bellaire, O.—V mojem zadnjem dopisu pred novim letom sem po svojem umenjanju omenil, kakšne koristi imamo od S.N.P.J. in Prosvete. Zadnje čase se opaža precej neopravičljive kritike proti uredništvu, češ, da se uvaja diktatura. Ni moj namen, da bi zagovarjal uredništvo, kajti to lahko stori samo v svojih komentarjih. Uredništvo se mora držati pravil in pa zakonov. To bi morali vedeti vsi kritiki in dopisniki, ki radi kritizirajo uredništvo. Uredništvo ve kaj sme in kaj ne sme probčiti. Sedaj je v teku kampanja za pridobivanje novih članov v mladinski oddelek S.N.P.J. (za kampanjo se bi morali zanimati vsi, ne pa za kritike, ki niso utemeljene. Neka dopisovalka na primer odgovarja uredništvu in kritizira brez vsake podlage. Urednik je za svoje delo odgovoren glavnemu odboru in konvenciji. Dobro bi bilo, da se vsak dopisnik poglubi v svoj dopis in v stvar, o kateri piše ter kritizira, predno ga pošlje naprej.

Po novem letu je v okoliških premogovnikih še precej zadovoljivo. Rov št. 6 obratuje po 5 dni v tednu, razen prvga št. 3 in 4 obratujeta po 3 dni v tednu ali manj. Vsi trije rovi so last Rail River Coal Co. Rov Web tudi obratuje s polno paro na dva ših-ta in s štirimi možmi v prostoru, dva podvevi in dva ponoči. Sliši se, da tudi rov na Powhatan Pointu precej dobro obratuje. Zaslutek ni velik, vendar, če delaš 5 dni v tednu, se lahko skromno preživiš, če pa delaš le po 2 ali 3 dni v tednu, se zelo pozna na plačlini dan na čeku, ki je sicer iste velikosti, le številka na njem je manjša, tako da ne za-dostuje za življenjske potrebščine.

Do 24. januarja smo imeli milo zimo, večinoma južno vreme. Za božič bi kmalu namesto darov dobili povodenj. Reka Ohio je namreč v nizinah že prestopila bregove in ustavila ulično karrom Bridgeportom in Bellairu. Kdor ima skušnje s povodenjo, se upravičeno boji, da vlačno vreme ne povzroči nove katastrofe, ki je zadela širne kraje lanske zime. Delavski sloji morajo biti pač na vse pripravljeni.

Louis Pavlinič, 258.

Slovinci in demokracija

Pueblo, Colo.—Kadar govorimo ali debatiramo o demokraciji, tedaj je treba, da se vsaj vprašamo, kaj pod to besedo lahko zapopademo. Mi Slovinci, naseljeni v Združenih državah in vzgojeni v razpadli avstro-ogrski monarhiji, nismo ničesar vedeli kaj je demokracija, dokler se nismo znašli v tej deželi.

Na Slovincem je bilo—kot je menda še danes—vse prisiljeno, in to na splošno med kmetijskim ljudstvom. V šolah, cerkvah, aha! ališičih, povsod se je moralo moliti za cesarja in druge predstojnike. (Danes menda molijo za kralja-otroka.) Mladina je bila s silo vzgojevana pokorščine napram cerkveni gospodi. Pokornost je odsevala vsepovsod: v cerkvah na kolenih, kakor čreda ovac, ob srečanju fajmostra ali kaplana klobuk z glave, ženske so še poljubljale roke, take roke, ki niso še nikdar producirale niti za 5 centov vrednosti; mimo kapelic in lesenih razpel, navadno na križpotju, se je moralo dvigniti pokrivalo in ženske so se križale, kakor da telovadijo. Ako je kdo take stvari prezrl, tedaj je bil on in vse ljudstvo v tistem okraju v nedeljo ozmerjano z prižnice. Drugačne denje tuje lastnine. Z njim vred

(Dalje na 3. strani.)

Malo tega in onega

Ivan Molek

William Hawley Davis, profesor angleščine na stanfordski univerzi v Californiji, je rekel zadnje dni v nekem predavanju, da ljudje le danes rabijo v govorici izraze iz dobe jamskega človeka, to je iz dob divjakov, ko so ljudje še živeli v naravnih votlinah.

Davis je citiral nekatere angleške izraze, ki so stari najmanj 25,000 let in so se v modernem angleščino privlekli iz starejših sorodnih jezikov.

Eden teh izrazov je "sporna kost", ki pomeni sporno vprašanje. Drugi izraz, ki se nahaja menda v vseh jezikih, je "zob za zob, oko za oko". Tipični ameriški izraz je tudi "vratno rezajoča tekma" (cut-throat competition), ki pomeni divjo gonjo za materialni dobiček. Druga podobna fraza so: "mahanje z debelim kokom" (kadar komu kaj grozi), noben kamen ni ostal neobrtnjen (natančna preiskava), z enim kamnom ubiješ dva ptica (če kaj dobro pogodiš), drži ušesa k tlom (vestna čuječnost), eden ptič v roki je več vreden kot dva v gozdu" itd.

Vse te fraze so prvotno pomenile nekaj popolnoma drugega, kar pa pomenijo danes. Zda se še rabijo le v prenesenem pomenu. V Ameriki se kar mgolj izrazov, ki spominjajo na konjski transport. Konjska transportacija je izginila, ampak izrazi so še tukaj, vendar bodo sčasoma dobili čisto nov pomen.

Tako je pri vseh narodih, tudi pri Slovincih. Mi imamo v svoji govorici fraze, ki so morda stare že tisoč let ali še več in njih prvotni pomen je že davno izgubljen. To nas lahko ubi, da ne smemo dati dosti na stare fraze in besednice. V resnici so le navlaka v jeziku ali colka, ki ovira napredek življenja. Napreden človek se mora jasno izražati, kajti le na ta način imajo njegove misli privlačnost pri drugih.

Ata Trunk se je spet razpisal. Zaradi čudežev. Čemu? Zaradi mene takih stvari ne piše. To je že večkrat namignil. Saj je res škoda vsake besede. Komu torej piše?

Onih, ki dvomijo v čudeže, ne doseže, ker ne čitajo njegovih tirad. Torej piše le za one, ki redno čitajo njegove zmake in mu tudi verjamejo. Čemu onim, ki mu vseeno verjamejo, če kaj piše ali nič ne piše? Ali se boji, da ne ostanejo zanesljivi?

Njegovi (duhovniški) kasti je vera v čudeže potrebna, to se razume. Včasih je bila vera v čarovnije tudi potrebna, danes ni več, čeprav v kravam še vedno posuši mleko. Dokler so ljudje verjeli, bodo "čudeži". Dokler so trapasti Bavarci in Tirolici verjeli, je bila "zamaknjena" Terezija Neumann čudodelnica, danes ni več Cerkev ima zato "čudeže", ker še precej ljudi veruje vanje. Kadar ne bodo verjeli več, bodo "čudeži" to, kar so—naravni pojavi, ki bodo vsem razumljivi, kakor so danes kritični manjšini.

Včasih je cerkev učila, da so zblazneli ljudje "obsedeni od hudica", ker je bila večina ljudi pripravljena verjeti; danes tega ne uči več, če večina ne verjame več tega. Kar večina hoče to ima! Dokler je večina verjela, da je zemlja plošča, so škofje in kardinali v Rimu lahko prisilili Galileja, da je slovesno preklical, da je zemlja kroglja, ki se vrti okrog sonca! Danes večina ve, da je Galileji učil resnico in cerkev molči o tem.

Tako bo tudi s "čudeži". Pozabljeni bodo kakor so danes čarovnije, hudčevi obsedeni in vse druge dobičkonosne zmote. Duhovniška kasta sicer skrbi, da se doba poznanosti čim dalj odrine. Zato Trunkove tirade na našo verujočih. Pa ne bo nič pomagalo.

Raka si je dal vcepiti

Med številne zdravnike, ki so v korist človeštva žrtvovali same sebe, bo treba prišteti dr. Mattia Duqueja, kirurga v bolnišnici v Havana in enega najbolj znanih raziskovalcev raka v Novem svetu. Ta učenjak je že ponovno objavil razprave, ki so zbujale pozornost vsem svetu.

Med drugim trdi, da je rak prenosljiva bolezen. Te teorije ne priznavajo vsi zdravniki, da bi pa njeno pravilnost dokazal, je dr. Duque pred mesecem dni sporočil, da se bo dal cepiti s povzročiteljem te bolezni. Te dni so za senzacionalni eksperiment na njem res izvršili. Dal je v levo roko vcepiti raka težko bolne ženske in misli, da se ga bo sedaj lotila ta najvnetejša izmed vseh bolezni. Medicinski svet čaka z napetostjo, kakšen bo izid te operacije.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 28. januarja 1918.)

Domače vesti. Javen shod s koncertnimi kamni v Pulaskijevi dvorani, ki ga je pripravila 16 slovenskih organizacij v Chicagu, pridruženih SRZ, je sijajno izpadel.

Delavske vesti. Vladni posredovalni odbor je pridobil klavniške delavce v Chicagu, da se opustijo stavko.

Svetovna vojna. Na bojiščih še vedno posebnega. Med Nemčijo in Avstrijo prihaja do razdora.

Sovjetska Rusija. Na Finskem je izbruhnila boljševiška revolucija. Vseruski sovjetski kongres v Petrogradu, ki se je sešel namesto razpisane ustavodajne skupščine, je sprejel odlok za lastitev vse privatno posedovane zemlje v

Kje je pravica do dela?

Burbonski delodajalci in njihovi intelektualni hlapci zapojejo ob vsaki delavski stavki staro pesem o "pravici do dela". Takrat pojejo, da so vsi hripavi.

To pesem smo najmanj stokrat slišali zadnje poletje, ko so ameriški kapitalisti zaklinjali sodnike, governerje, župane, šerife in policijske šefe po vsej republiki, naj jim pomagajo zaščititi "pravico do dela".

Mnogo sodnikov, governerjev, županov, šerifov in policijskih šefov se je kajpada odzvalo in pomagalo so—razbiti piketne linije pred tovarnami ali pometati stavkarje iz tovarnen, da so na ta način naredili prostor onim, ki "so hoteli delati", namreč stavkozakom, katerih "pravica do dela" je bila kršena.

Ta hinavska pesem o "pravici do dela" pa utihne, kakor bi odrezal, kadar pritise "recesija" in kadar pevci sami začno metati delavce na cesto.

Nekaj mesecev je že, odkar kralji ameriških industrij stalno odslavljajo delavce na debelo. Korporacija General Motors je sama vrgla 30,000 delavcev pred kratkim na ulico, ostalim delavcem je pa skrčila delo in seveda zaslužek na tri dni v tednu.

Kje je zdaj pesem o "pravici do dela"? Kje je krik, da ima delavec v Ameriki "nedotakljivo pravico do dela"? Kje so danes vsi tisti sodniki, governerji, župani, šerifi in policijski šefi, ki so še lansko poletje z injunkcijami, fermami in trdimi kolčki branili "pravico do dela"? Zakaj tudi zdaj ne izdajo injunkcij in ne pošljejo milijonov ter polije, da bi jurišala tovarne in prisilila mogočne magnate k zaščiti "nedotakljive pravice do dela"?

Nikjer ni nikogar! Niti enega governerja, župana, vojaka piti policajca ni, ki bi povedal delodajalcem, naj drži delavce na delu, kajti delavci imajo pravico do dela!

Ali ima večina delavcev oči in ušesa? Ali ima večina delavcev PAMET, da bi spoznala to veliko kontradikcijo?

Ko je pred kratkim A. F. Whitney, predsednik železničarske unije vlakospremecev, pričal pred senatnim odsekom glede stalno naraščajoče brezposelnosti med železničarji, je med drugim rekel:

"V zadnjih dvajsetih letih se je število redno uposlenih železničarjev znižalo za 687,160. Jaz bi rad vedel, kaj je to toliko poudarjeno pravico do dela. Oni, ki tako radi vpijejo ob času stavk, da ima vsak delavec od Boga podeljeno pravico do dela, pozabijo na to pravico takoj, čim je stavka končana. Ti ljudje bi morali biti opozorjeni, da pravica do dela mora veljati ves čas, povsod in v vsakem slučaju ali pa te pravice sploh ni in vsako vpitje o tej pravici ob gotovem času je le—gola hinavščina."

Mož je prav povedal. Vpitje kapitalistov o "pravici do dela" je golo hinavstvo. Med kapitalisti in njihovimi intelektualnimi hlapci (uredniki in dopisniki burbonskih listov) je nekaj takih, ki odprto priznavajo, da je krik glede "pravice do dela" le bluff.

Te pravice sploh ni! Ne v kapitalističnem svetu. "Pravica do dela" v privatnih industrijah je le—milost, s katero razpolagajo lastniki industrij. Kadar oni dovolijo to milost, tedaj delavci lahko dela; čim pa oni odtegnejo to milost, ni več dela.

To je vsa resnica glede te stvari. Vse drugo je bunkum.

Pravica do dela je z drugimi besedami pravica do življenja. Noben delavec se ne tepe za delo samo kot takšno, pač pa za zahteva sredstev za pošteno življenje, da ne pogine zaradi pomanjkanja ali da ne postane zločinec.

Kje pa je že danes jamstvo za pošteno, dostojno življenje posameznega delavca? Nikjer! Niti v delelah privatnega kapitalizma, niti v deželah državnega kapitalizma še ni tega jamstva—ker ga ne more biti. Prisilnega dela je dosti, ki ga moraš sprejeti ob gotovih pogojih ali pa stradati in poginiti.

Pravica do dela je prazna pesem. Prihaja pa JAMSTVO DRUŽBE SVOBODNIH POSAMEZNIKOV, katera zajame sleherniku pošteno in dostojno življenje s pogojem, da bo posameznik dajal družbi svoje sposobnosti za neko dobo. Svobodna pogodba, ki je mogoča le v popolni demokraciji!

F. M. DOSTOJEVSKIJ:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s splogom—Poslovani Vladimir Levščik

"To . . . to je po tem takem očetov ovoj," je zamrmral, "tisti, v katerem so bili spravljivi trije tisočaki . . . in če je na njem napis, dovolite: 'Piščanku' . . . evo: tri tisoč," je vzklilnil, "tri tisoč, vidite?"

"Kakopak da vidimo, samo denarja nismo v njem več našli; prazen se je valjal po tleh, zraven postelje za špansko steno."

Nekaj trenutkov je stal Mitja kakor omamljen.

"Gospoda, to je Smerdjakov!" je zavpil zdajci na ves glas. "On ga je umoril, on ga je oropal! Samo on edini je tudi vedel, kje skriva stari ovoj . . . On je bil, zdaj je jasno!"

"A saj ste vendar tudi vi vedeli o njem — in pa to, da leži pod blazino."

"Nikoli nisem vedel; jaz ga vobče nisem nikoli videl, zdajle ga vidim prvič, preje sem samo slišal o njem od Smerdjakova . . . Edini on je vedel, kje ga ima stari skriven, jaz ne . . ." Mitja je kar ni mogel več dihati.

"Pa ste vendar preje sami izjavili, da je ležal ovoj pod blazino pokojnega očeta. Prav tako ste rekli: pod blazino. Po tem takem ste vedeli, kje je ležal."

"Tako smo tudi zapisali!" je potrdil Nikolaj Parfenovič.

"Nezmišle, budalost! Prav nič nisem vedel, da je pod blazino. Saj morda vobče ni bil pod blazino . . . Kar tako na slepo sem rekel, da je pod blazino . . . Kaj pravi Smerdjakov? To je glavno . . . Jaz sem se nalašč zlagal na svojo glavo . . . Nalagal sem vaju, ne misleč na to, da bi bil utegnil ležati pod blazino, vidva pa zdaj . . . Nu, saj vesta, človeku včasih uide z jezika pa se zlaže. Toda vedel je edini Smerdjakov, samo on, nihče, drugi ne! . . . On tudi meni ni povedal, kje leži! A to je on; to je on; nedvomno ga je on ubil, to mi je zdaj jasno kakor beli dan," je v čedalje večji razjarjenosti vzklilnil Mitja, brez zveze ponavljaje besede; njegova razvnetost in besnost sta naraščali od trenutka do trenutka. "Umejte to in zaprite ga čim preje, čim preje . . . Ubil ga je prav tedaj, ko sem jaz zbežal in ko je ležal Grigorij v nezavesti, to je zdaj jasno . . . Dal je znamenje in oče mu je odklenil . . . Zakaj samo on edini je poznal znamenja, brez znamenj ne bi bil oče nikomur odprl . . ."

"A spet pozabljate okolnost," je pripomnil državni pravdnik še vedno s prejšnjo udarnostjo, a vendar že nekam zmagovalno, "da niti ni bilo treba dajati znamenj, če so bila vrata že odprta, še ko ste bili vi tam, ko ste bili še na vrtu . . ."

"Vrata, vrata," je zamrmral Mitja in nemo uprl pogled v državnega pravdnika; v iznemoglosti se je spet spustil na stol. Vsi so obmolknili.

"Da, vrata! . . . To je fantom! Bog je zper mene!" je vzklilnil, že čisto brez misli strmeč predse.

"Da vidite," je važno izpregovoril državni pravdnik. "In zdaj presodite sami, Dmitrij Fjodorovič: z ene strani ta izpovedba zastran odprtih vrat, skozi katera ste planili venkaj, ki je potlačila vas in nas. Z druge strani — vaše nerazumljivo, trdovratno, skoro zagriženo molčanje o tem, odkod je denar, ki se je nenadoma pojavil v vaših rokah, ko ste šele tri ure pred to vsoto po svojem lastnem priznanju zastavili pištolo, da bi dobili bore deset rubljev! Glede na vse to povejte sami: čemu naj verjamemo in ob čem naj se ustavimo? In ne očitajte nama, da sva 'hladna cinika in pomehljiva', nemogoča, da bi verovala plemenitim nagibom vaše duše . . . Zamislite se narobe, tudi v najin položaj . . ."

Mitja je bil nepopisno razburjen, kar pobledele je bil.

"Dobro!" je vzklilnil mahoma. "Razodene vam svojo skrivnost, razodene vam, odkod sem vzel denar! . . . Odkrijem vam svojo sramoto, da ne bom potlej očitil ne vam ne sebi . . ."

"In verjemite, Dmitrij Fjodorovič," je z nekakšnim ganjeno veseljem glasom popadel Nikolaj Parfenovič, "da utegne vsako vaše iskreno in polno priznanje, ki ga napravite baš v sedanjem trenutku, pozneje neizmerno olajševati na vašo usodo in mimo tega celo . . ."

Toda državni pravdnik ga je lahko dregnil pod mizo in Nikolaj Parfenovič je še za časa prestal. Sicer ga pa Mitja itak ni poslušal.

VII

Mitjeva velika skrivnost. — Izvižgali so ga!

"Gospoda," je pričel, še vedno razburjen kakor preje, "ta denar . . . priznati hočem vse po pravici . . . ta denar je bil moj."

Državnemu pravdniku in preiskovalnemu sodniku sta se kar obraza raztegnila, zakaj pričakovala sta nečesa povsem drugega.

"Kako vaš," je zajeljal Nikolaj Parfenovič, "ko vendar še ob petih popoldne, po svojem lastnem priznanju . . ."

"Eh, k vragu s petimi popoldne in mojim lastnim priznanjem, za to zdaj ne gre! Ta denar je bil moj, moj, to je, moj ukradeni denar . . . ne moj, se pravi, ampak ukraden, po meni ukraden, in bilo ga je poldrugi tisoč in pri sebi sem ga imel, ves čas sem ga imel pri sebi . . ."

"Toda . . . odkod ste ga vendar vzeli?"

"Izza vratu sem ga vzel, gospoda, izza vratu, vidita, prav izza tegale svojega vrata . . . Tule je bil, za mojim vratom, v krpico zašit mi je visel okoli vratu, že mesec dni je bilo tega, kar sem ga s sramoto nosil na vratu!"

"Toda od koga ste si ga . . . prisvojili?"

"Hoteli ste reči: 'ukrali!' Govorite zdaj tako, kakor je, Da, jaz smatram, da je prav tisto, kakor da sem ga ukral, a če tako hočete, sem si ga res 'prisvojil'. Toda, kakor jaz to razumem, sem ga ukral. Včeraj, sinoči, sem ga docela ukral."

"Sinoči? Saj ste pravkar rekli, da je že mesec dni, kar ste ga . . . dobili!"

"Da, toda ne pri očetu, ne pri očetu, ne vzemirajte se, nisem ga ukral očetu, ampak njej. Dajte, da vam povem, in ne segajte mi v besedo. Saj vidite, to je težka stvar. Vidite, pred mesecem dni me pokliče Katerina Ivanovna Verhovceva, moja bivša nevesta . . . Ali jo poznate?"

"Kako je ne bi, prosim vas."

"Vem, da jo poznate. Preplemenita duša, najplemenitejša med plemenitimi; le mene je sovražila že davno, o, davno, davno . . . in po zaslugi, po zaslugi me je sovražila!"

"Katerina Ivanovna?" je začudeno vprašal preiskovalni sodnik. Tudi državni pravdnik ga je strašno osuplo pogledal.

"O, ne izgovarjajte po nemarnem njenega imena! Podlež sem, ker jo vobče omenim. Da, videl sem, da me sovražila . . . že davno . . . že od najprvega začetka, že izza tistega dogodka na mojem stanovanju, ko sem bil še tam . . ."

Toda dovolj, vi niste niti vredni, da bi to vedeli, tega vobče ni treba . . . Vedeti je treba samo, da me je pred mesecem dni poklicala k sebi in mi dala tri tisoč, da bi jih poslal njeni sestri in še neki sorodnici v Moskvo (kakor da jih sama ni mogla poslati), jaz pa . . . to je bilo prav ob tisti usodni uri mojega življenja, ko sem . . . nu, skratka, ko sem bil pravkar vzljudil drugo, njo, sedanjo, to, ki vam zdajle sedi tu spodaj, Grušenjko. Takrat sem jo vzel s seboj semkaj v Mokroje in sem tu v dveh dneh pognal polovico tistih prekletih treh tisoč, drugo polovico pa sem ohranil pri sebi. Nu evo, ta poldrugi tisoč, ki sem si ga pridržal, sem nosil s seboj okoli vratu, namestu škapulirja, a včeraj sem ga odpečatil in zapil. Osem sto rubljev, ki so še ostali, je zdaj v vaših rokah. Nikolaj Parfenovič, to je drobšč iz snočnega poldruega tisoča."

(Dalje prihodnjik.)

"Razna jezera so ob Gorenjem jezeru, Lake Superior, zlezenimi hišami. Vendar je voda mrzla."

"Kako pa skrbite za red? Imate kakega redarja, policija?"

"Ta posej opravljam kar jaz. Oblast je meni poverila nadzorstvo", pripoveduje mož, ki je nekoč na Kapli v Travniku točil zlaklo kapljo in že tedaj moral tu pa tam prevzeti vlogo "venbacitelja".

"Kaj pa če se naši fantje po nekdanji šegi in navadi — prav za prav razvadi — če se stepejo?" poizvedujem dalje.

"I kaj? prava reč! Umaknem se, da nič ne vidim, pa je!" mi dobrodušno prizna čvrsta potoka korenina.

Ko smo se nasedeli in naklepetali na vrtu pri "Štruklju", nas je njegov samoderjal odpeljal vsakega na svoj dom. Poslej se nisva in se menda ne bova videla več, a sredi septembra sem bežno srečal v tivolakem Tičistanu njegovo hčer, ki so jo starši še dojenko vzeli s seboj v beli svet. Takrat je že malo glaje govorila jezik svojih pradedov nego ob prvem našem sestanku. Nekam čudno se me je prijemalo, ko sem slišal gosposki oblečeno osebo govoriti kmetoko narečje z vsemi našimi jezikovnimi posebnostmi: lajpa ruta!

Dne 1. dec. mi je prijatelj J. Knaus poslal več posnetkov iz prekoceankega Traunika, ki so mi prišli v roke 30. decembra 1937. Med njimi se postavijo: 8-razredna šola, dvorana društva Tabor, Mikulčeva trgovina in pošta, Levstekova garaža, shramba za 15.000 mernikov krompirja, ki ga pozimi pošilja jo na trg; prizor, kako spravljajo krije na parno žago; pogled na konjske vprege, ki odvažajo hlode itd. Ko sem prekladal te siličice s farme, so se mi ponujale misli, zgoščene v naslednji sonet:

Bratom tam preko

Ko blisk oko hiti po zemljevidu: Lapona vidi, švigne do Nipona, uzre na mah avstralskega kolona, spreha ja zdaj se po kitajskem zidu.

Oglasi se pri Židu, pri Jezidu. Za žarom afriškega nebosklona skoz Nemce, Belge, France, pri Madridu ostavi svet, ki ga konča Lizbona.

Potem Amerika! Povsod roma slovenski človek. Tretji del je zdoma.

Tretjina naših je otrok na tujem.

Če te stvari v samotni premišljujem, o j bratje, meni je tako pri duši kot možu, ki mu rodni dom se ruši.

Iz življenja in sveta.

Največja angleška lažnivca

Napisal Paulus

Patrik Flaherty, edini irski vojak v nekem angleškem polku. Je prišel nekoga dne k svojemu polkovniku, ki je bil slučajno tudi Irec, in je čul:

"Ali bi bili tako dobri in bi mi dali kak teden dni dopusta? Žena je namreč bolna, oboja moja otroka pa raseta kakor pogana. Skrajni čas je že, da se malo pobrigam za svoje gospodarske zadeve in napravim red."

Polkovnik je svojega rojaka poznal; zmajal je z glavo in dejal:

"Vidiš, Pat, spet si nekaj neumnega povedal. Saj bi ti prav rad dal tistih nekaj tednov dopusta, toda natanko pred eno uro sem dobil od tvoje žene pismo in sirota me mlo prosi, naj ti po nobeni ceni ne dam dopusta. Ako je Pat samo tri dni doma, tako mi piše, je vse narobe, in potem me stane najmanj tri tedne dela, preden vse nekako uredim."

"Ako je tako, potem seveda z dopustom ni nič", je zamišljeno menil Patrik. "Sicer pa, gospod polkovnik, rad bi vam še nekaj povedal."

"No, prijatelj, kar na dan s besedo!"

"Nak, ne morem. Mislim, da bi se razjezili, če bi vam povedal."

"Nikar, Pat, saj vendar veš, da nisem tak."

"Vseeno rajši molčim."

"Ne govori neumnosti! Kot tvoj polkovnik ti ukazujem, da poveš, kaj imaš na srcu."

"Torej, gospod polkovnik, stvar je v tem, da sta v tej sobi oboja največja lažnivca, kar jih premore Velika Britanija."

"Kako si rekel?"

"Da, gospod polkovnik; in eden od obeh sem jaz."

"Kako to misliš, Pat?"

"Ker namreč sploh nisem poročen, gospod polkovnik."

Pet minut dobre volje

Kislo zelje

Slavni berlinski kirurg Heim je bil najbolj jezen, kadar ga je kdo za kakšno malenkost klical na dom.

Nekoč je moral iti k neki bolnici, ki je zatrjevala, da jo prav pogosto boli glava. Vprašala ga je, kaj misli o nekem domačem sredstvu, ki so ji ga priporočili.

Stari Heim je vprašal, kakšno sredstvo naj bi to bilo, in dama mu je rekla: "Svetovalni so mi, naj si dam vselej, kadar me bo začela boleti glava, nekaj kislega zelja na glavo. Kaj mislite o tem?"

Heim je samo resno pokimal in nato rekel: "Sredstvo je dobro. Zelo dobro. Toda, za božjo voljo, ne pozabite položiti na vrh pečene krvavice!"

Srce.

V šoli.

"Janezek, kje je srce?"

"Ne vem."

Učitelj se prime za prsi. "Ali ne čutiš tu udarcev?"

"O, ne. Udarce pa čutim zadaj in tudi bolj spodaj!"

General

O nekem Napoleonovem generalu pripovedujejo naslednjo zgodbo:

Pred neko odločilno bitko je videl, da vojaškega duhovnika ni nikjer. Zato je kar sam stopil pred svoje vojake in jih nagovoril takole:

"Kurata ni nikjer, zato bom jaz namestu njega vse opravil. Kmalu se boste udarili s sovraž-

nik. Pred bitko je potrebno troje: kratka molitev, dober požirek iz steklenice in osnažena puška. Puške ste imeli čas snaziti mesec dni in če niso takšne, kakor morajo biti, se me bojte! Za molitev in požirek vam pa dam dve minuti časa. — Tako, zdaj pa naprej!"

Ni prav razumel

"Snoči sem pa dobil čudovitega kanarčka za svojo ženo."

"Kje pa? Hitro mi povej! Tako bi tudi jaz rad menjal!"

Filozofija

Dve kavki gledata letalo nad seboj. Pa reče ena izmed njiju: "Je že vse lepo, — jajc pa le ne zna leči!"

Vžigalice

Pri nedeljski pridigi je rohnel gospod župnik nad nezvestobo svojih faranov. Kakor vselej, je tudi to pot napravil lepo prisodobno:

"Slabi zakonski možje so kakor slabe žveplenke, ki se povsod vžgo. Dobri pa so kakor poštene monopolske vžigalice, ki zagore samo na lastni škattli."

Anatomija

"Toda, dragi Smolec, kako moreš tekati v tako zakrpanih in umazanih hlačah po mestu?"

"Prijatelj moj, meni se pa zdi, da glavna ni obleka, ampak tisto, kar je v njej. Kaj če so hlače zakrpane ali umazane — glavno je, da bife v njih toplo srce."

Ni vse zlato, kar se sveti

V uredništvu gospodarskega tednika je poštar prinesel paket, v katerem je urednik odkril tolstos gos.

Ves srečen jo je poslal domov svoji ženi in ona mu jo je pripravila za kosilo. Obema je dobro teknila, saj je bila res rejena in še mlada.

"Se so na svetu dobri ljudje," si je rekel urednik.

Dopolodne pa je prišel v uredništvu kmet iz okolice.

"Zjutraj sem vam poslal govedo," je rekel uredniku.

"Kaj, vi ste bili?" je urednik vzklilnil in ga skoraj objel. "Pozdravljeni!"

"Da, jaz sem bil," je odvrnil kmet. "Veste, gos že nekaj dni ni marala več jesti. Kakor je jana se je opotekala okoli. V raj pa sem jo dobil v kurju mrtvo. Najbrž je morala k šno svinjarijo pojesti, pa vam jo poslal, da bi pogledal kaj ji je bilo, da je poginila."

Neizmerna ljubezen

"Tone, kaj bi naredil, če bi zdajle padla v ribnik?"

"Tako bi tekkel v vas po pomoč."

"Toda do vasi je najmanj pet ure. Dotlel bi utonila."

"Nič ne de. Zate bi tekkel celo uro."

SLOVENSKA NARODNA PORNEDNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in posebno list Prosveta za korektivno potrebo agitacije svojih članov in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor ne za propagando drugih pornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični deli in naznanila drugih pornih organizacij in njih društev se ne pošiljajo listu Prosveta.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$4.50 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri anketah \$1.20 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj si varoka, reči, če je list predrag za člano S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Čem listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado. \$4.50	Za Clcero in Chicago je... \$7.50
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in..... 4.50
2 tednika in..... 5.00	2 tednika in..... 5.00
3 tednika in..... 5.50	3 tednika in..... 5.50
4 tednika in..... 6.00	4 tednika in..... 6.00
5 tednikov in..... 6.50	5 tednikov in..... 6.50
Za Evropo je..... \$6.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in to nahval sam svoj list tednik, bode moral tisti član in dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista. In obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime..... Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga priložite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2)..... Čl. društva št.....

3)..... Čl. društva št.....

4)..... Čl. društva št.....

5)..... Čl. društva št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

REPUBLIKA SVA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časopisne knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vse ustrezna pojasnila

Travnik v Michiganu

Dr. Anton Debeljak

Črna gora ves svet poseli, se be ne razseli. Ta izrek velja tudi za hribovito občino Loški potok, ki jo sosedna Ribnica imenuje Črno goro. Omenjena občina vsebuje vasi: Retje, Mali log (v domačih ustih: Manlog), Hrib, Segovo vas, Srednjo vas, Travnik z Belo vodo. Iz kraške župnije se ljudje selijo na vse vetrove. "Če bi bile naše njive tako rodovitne kakor naše ženske, bi se nam dobro godilo", mi je lani ali predlanskim potofil potofski občan, ki gre vsako zimo na Hrvaško v šume delat: a zadnja leta jih tamkajšnji domačini še odonod odganjajo, ker se je v Sloveniji dr. Maček pri volitvah slabo odrezal.

Posebno znanen odstotek izseljencev se je svoje dni usmeril proti obljubljeni deteli, kakršna je bila do nedavna Sev. Amerika.

Pred vojno sem v svoji rodni vasi s 40 hišami vedel za kakih 50 Amerikancev, stalno naseljenih onstran velike luže. Iz drugih, večjih vasi je prebežnikov še več. Celu izobražencev ne manjka med temi uskoki: saj delujejo v USA kar dva novinarja, rojena pod zvonom sv. Lenarta, A. lojški Truger in Rudolf Gregorič. Tam nastanjeni Potočani dajejo svoj naraščaj v šole, tako da njih sinovi in hčere zastopajo umske poklice.

Potočani onkrat Atlantika opravljajo pionirsko delo. V Michiganu so na priliko krčili in trebili divjino. Nastala je prijazna naselbina, ki je bila še poganka, brez imena. Ob kratu so prebivalci glasovali za naziv: Finci, Poljaki in poleg še neklih narodnosti moji rojaki. Zmagali so in predlagali po običaju več imen, vsa iz najožje stare domovine. Gosposka je izbrala: Traunik.

Kraj redi 65 slovenskih družin. Med tamkajšnjimi veljaki je n. pr. trgovec Lojz Mikulič, enak vrstnik Ludvik Knava. Starša je 60 letni John Knava, ki se je umaknil preko slane vode

še l. 1901. Parkrat je pozneje za kratko dobo obiskal staro domačijo, nazadnje v avgustu 1937. S svojim avtomobilom, ki ga je pripeljal iz Traunika in Travnik, jo je ubral še malo proti Dubrovniku, čeprav se mu je videla cena za bencin pretirana v Jugoslaviji. "Najširše ceste se mi zdi-jo kakor poljske stezice pri nas," mu je uslo.

"Kako ste se kaj privadili v Združenih državah?" me je zamislalo.

"Precej hitro je šlo. Svet ima takšno podnebje kakor v Loškem potoku, le rodovitnejši je. Sejemo vse kakor po stari domovini, jočmen, oves, pšenico, sadimo krompir in tako naprej."

"Kako pa živinoreja?"

"Največ redimo govedo, predvsem krave zavoljo mleka in smetane. Okolica je še precej divja: medvedi in veliki volkovi niso nič nenavadnega. Lov je dovoljen vsakemu državljanu, in sicer je odprt 14 dni. Izkaznica stane 1 dolar in pol, orožni list pa 1 dolar na leto."

"Imate blizu vode za kopanje in letovanje?"